

Per a què serveix una família?

per Montse Voltes

Més enllà dels nostres orígens, en la família hi trobem, sovint, la millor font d'afectes possible i també els pitjors maldecaps. Quin és l'abast i el sentit d'aquesta realitat, avui?

“**P**er a què em serveix a mi tenir una família? No m'hi parlo! I si ens parlem, m'hi barallo!”, em salta la Maria en el transcurs d'una sessió de teràpia. No em prenc pas la pregunta com una broma, ben al contrari: trobo que és adient i és important. M'interesso per si de debò vol saber per a què li serveix tenir una família. “Oi tant! A veure què em dius, ara!”. Pel seu posat sé que està encuriosida, i per la seva mirada sé que em fa

una demanda silenciosa: “sisplau, convenç-me que val la pena!”.

Els que mengem junts

Tenir una família serveix per desenvolupar-nos físicament, mentalment, emocionalment i espiritualment (sí, també espiritualment). **La família és el primer grup d'humans amb el qual vivim.** És, per tant, el grup que ens socialitza i ens prepara per a la vida i per a les relacions amb els altres, aquells

que no en formen part. Tot plegat ho fa, fins i tot, encara que no hi posi una intenció explícita, perquè aprenem imitant els uns dels altres. Els més petits imiten els adults.

La família és el primer context social que tenim, i l'agent de socialització més important.

Però, què és una família? L'etimologia de la paraula ja ens dona bona idea de la importància que aquest primer grup de convivència humana ha tingut des dels orígens.

A la Roma antiga, el vocable *famulus* (del llatí) designava el conjunt de servents domèstics o d'esclaus que vivien a casa de l'amo a qui pertanyien. Per extensió, i amb el temps, aquest terme va incloure, a més dels servents, totes les persones lliures que vivien a la mateixa casa - esposa, fills, parents... Tots ells, lliures o esclaus, satisfien la seva fam (del llatí *fames*) sota el mateix sostre. *Fames* o *famulus* va substituir *genes* (també del llatí), que designava *el clan*, més vinculat per raons legals, econòmiques i religioses, i també condicionat per determinades prohibicions i permisos (sovint de caire sexual). *Fames* o *famulus*, llavors, designa el grup de persones que més aviat es vinculen per satisfer necessitats d'alimentació, seguretat i afecte.

La família és, doncs, una de les institucions més antigues que es coneix, encara vigent. Tot i que en els últims anys experimenta transformacions profundes i s'ajusta als nous temps, sigui com sigui, seguirà fent les seves funcions, perquè són fonamentals i intransferibles per viure en comunitat.

Una xarxa delicada

Sota la perspectiva sistèmica, la família és un conjunt de persones, o un sistema, on **tots els seus membres interactuen entre ells i estableixen una xarxa de vincles i relacions**, sovint complexes, i que donen lloc a determinades dinàmiques. **De la qualitat d'aquestes relacions i vincles depèn el**

Les tres potes de l'equilibri familiar

B. Hellinger, pare de les Constel·lacions Familiars Sistèmiques, defineix uns ordres naturals i bàsics, que anomena els Ordres de l'Amor, i ens avisa que cal respectar l'ordre perquè es produeixi l'amor. Aquests són els principals:

Pertinença. L'ordre a la pertinença ens assenyala que el sistema familiar no tolera membres exclosos ni oblidats. Ningú no té el dret d'expulsar-ne un altre, i tothom té un lloc propi dins el sistema.

Jerarquia. L'ordre a la jerarquia ens recorda una obvietat: que els pares són els primers i els fills venen després. Que els pares són els grans i els fills els petits. Que primer van els anteriors i després els posteriors. Que l'aigua de la font raja cap al riu, i no a l'inrevés. Que la vida mira cap endavant.

Equilibri entre donar i prendre. L'equilibri entre donar i prendre posa de manifest el tabú de la felicitat. Busquem ser feliços, però quan els anteriors han patit gran sofriments, ens solidaritzem amb ells i, inconscientment, ens procurem dificultats i desgràcies, o bé pretenem expiar culpes que no ens corresponen, per un amor i una lleialtat mal entesos.

nostre desenvolupament i les nostres capacitats per relacionar-nos amb els altres; en definitiva, el nostre benestar. La finalitat del sistema familiar és la seva supervivència i el manteniment del seu equilibri al llarg de les generacions. Aquest equilibri és possible amb la revisió constant de l'entramat de les seves relacions i dinàmiques.

Quan creixem, actuem en el món tal com hem après a fer-ho dins la família.

La Teoria de Sistemes aplicada a l'estudi de la família va revolucionar la manera d'entendre i d'abordar aquestes relacions dins el nucli familiar. Com que **tots els membres d'una família estan interconnectats**, tots plegats

formen un tot, és a dir, funcionen com una gran xarxa. Cadascuna de les parts d'aquesta xarxa (els seus membres) està relacionada amb la totalitat (tots estan en relació constant entre ells). Així, quan algú dels seus membres pateix un canvi, provoca també canvis en les altres parts. Tota la xarxa se'n ressent o en resulta afectada. Per exemple, l'adolescència d'un fill genera crisi i provoca canvis en tota la família. O la malaltia d'un progenitor fa que la resta de la família es reorganitzi per ajudar en el que calgui.

Si aquesta gran xarxa es trenqués, no tindríem dues xarxes petites, perquè si el tot es divideix o fragmenta no obtenim dos sistemes més petits, sinó que el sistema esdevé *defectuós* i deixa de ser funcional (recordem que els seus membres són mútua-

ment interdependents). El bon funcionament de la xarxa depèn del fet de mantenir unides i en relació totes les parts. I com s'entén aquesta afirmació quan una parella amb fills se separa? Perquè se separen com a home i com a dona però, per als fills, el més important és que es mantinguin en relació com a pares, i aquest vincle és indissoluble. Això significa relacionar-se respectant-se i sent capaços d'arribar a acords en benefici dels fills. L'home ja no és el marit, però serà el pare per sempre; la mare ja no serà la parella, però continuarà sent la mare. Aquesta comprensió i respecte per les noves circumstàncies permet que tots els

membres puguin ocupar el lloc que els correspon dins el sistema familiar: un lloc de dignitat i de respecte. És a dir, un lloc on podem reconèixer qui són i acceptar-los en la seva singularitat, com a únics i irrepetibles.

La força de saber-nos en el lloc que ens correspon, ens guia i ens posa en sintonia amb la vida.

Aquesta gran xarxa es regula per aquests i alguns altres ordres naturals i bàsics, que no tenen res a veure amb preceptes morals o religiosos; el resultat és

un tot més gran que la suma de les parts. Quan el nostre sistema familiar forma un tot cohesionat -no hi ha membres exclosos ni oblidats, tots compten, i tots ens mirem amb bons ulls- sense judicis, tots hi guanyem una força extra, que emana del sistema. Aquesta força de saber-nos en el lloc que ens correspon, ens guia i ens posa en sintonia amb la vida.

En el moment de néixer, creiem que tot comença amb nosaltres. La realitat és que "la novella familiar" va començar fa molt de temps, i ens inserim en la història com podem. Quan arribem, la família ja ens ha triat nom, ens dóna dos cognoms, uns trets físics, i amb el temps ens donarà una identitat (una

imatge de mi mateix o de mi mateixa com a persona). Fent les seves funcions **ens acull, ens alimenta, ens protegeix, ens dóna seguretat i afecte i ens socialitza** (tasca que en el cas dels infants comparteix amb l'escola). Com es dóna aquesta socialització? La família és la **principal transmissora de valors, costums, creences, hàbits, actituds, normes i pautes**. Aquesta **transmissió** de l'educació i la cultura és el que **ens permet relacionar-nos**, compartir i convida amb els altres. Per tant, **el que ens fa veritablement persones és la relació, la transmissió** per mitjà de processos d'interacció: **relacionant-nos, compartint, convivint, imitant**; tot allò que cada família fa de manera única i d'acord amb el seu context.

Un invent útil?

Una família és funcional quan els seus membres són capaços d'establir una comunicació fluida (més enllà que els seus membres visquin junts o no). Quan són capaços **d'arriscar-se al diàleg** per tal d'establir nous acords, de generar negociacions per trobar solucions adequades per a tots, o **d'assumir de vegades renúncies i de vegades satisfaccions**. Amb tot això es va conformant la nostra personalitat i capacitat d'esperit crític.

Quan creixem, ens comportem i actuem en el món de la mateixa manera que hem après a fer-ho dins la família, atesa la convivència i l'experiència que hi hem tingut. Així es donen les nostres relacions amb el món, i per això sovint projectem en els amics, la parella o el companys de feina vivències no resoltes de models familiars primerencs.

Per exemple, l'ascens d'un company de feina ens pot despertar rivalitats entre germans, de manera que sentim enveja. O figures d'autoritat, com el cap de departament, poden remoure'ns velles ferides amb el pare o la mare. **L'única manera de resoldre aquestes projeccions és recuperant la relació**, allà on i amb qui la vam interrompre, exposant-nos al dolor i a l'amor. Però aquest ja és tot un altre tema.

Una família no és una illa

Si bé abans hem dit que les funcions de la família són intransferibles, és obvi que no està sola, i comparteix moltes de les seves tasques amb altres espais socials de la comunitat on es troba inclosa: el veïnat, l'escola, el grup d'amics o les associacions i clubs als quals podem pertànyer. El pes, no obstant, de la socialització el porta la família, especialment en els primers anys de vida.

En aquest sentit, el límit entre la família i el seu entorn social és molt important. Cal que aquests límits siguin suficientment plàstics, permeables i clars per poder permetre el pas de la informació, necessària per complementar el bon desenvolupament dels seus membres. I alhora cal que la influència de la societat no li faci perdre la seva identitat, amb el risc afegit d'aïllar-se per poder-la preservar; aquest aïllament impediria l'intercanvi i, per tant, el creixement dels seus membres. Recordem la capacitat que té la família, com a tot, de **mantenir unes relacions fluides i saludables** amb la societat a la qual pertany. I **l'essencial és la qualitat de les relacions**. És a dir, que generem i mantinguem

unes relacions familiars d'afecte, d'acceptació i de respecte, que ens permetin pertànyer i alhora ser qui som.

Maria, per a tot això serveix tenir una família. I sí, val la pena. ●

Montse Voltes és terapeuta Gestalt i facilitadora de Constel·lacions Familiars Sistèmiques.

CONTACTE:
www.montsevoltes.com
610.76.37.81

PER SABER-NE MÉS:
Constel·lacions familiars o el moviment de l'ànima. Michel Diviné. Pagès editors, 2007.

La felicidad que permanece. B. Hellinger. Ridgen Institut Gestalt, 2007.